

grundläggande innehållet i den evidensbaserade sjukvården är gediget och stabilt. Redan 1973 publicerade den danske internisten Henrik Wulff, numera professor i klinisk beslutsteori och etik, sin första utgåva av boken »Rationel klinik». I denna och dess efterföljande upplagor har det mesta av det som utmärker den evidensbaserade sjukvårdens vetenskapliga subkultur ingått – egentligen är det bara själva uttrycket evidensbaserad som är en innovation. Sedermera har Peter Gøtzsche, chef för Nordic Cochrane Center, engagerats som medförfattare.

Utvidgad och uppdaterad

Den nu aktuella fjärde upplagan av boken har författarna moderniserat inte bara genom att introducera begreppet evidensbaserad och fräscha upp referenser och exempel i texten. Viktiga och välskrivna avsnitt om meta-analyser och värdering av livskvalitet har tillkommit. Etikkapitlet har utvidgats.

Förbluffande bredd

Boken är en sammanställning av aspekter på den kliniska medicinen som i sin bredd är förbluffande – man får i regel gå till en rad olika skrifter för att få motsvarande kunskap på annat håll. Här avhandlas den kliniska beslutsprocessen, grundläggande och kliniskt inriktad biostatistik, vetenskapsteori, de kliniska studiernas uppläggningar, fällor, fel och förtjänster, placebo och alternativmedicin. Ett kapitel handlar om kritisk granskning av vetenskaplig litteratur och ett om medicinsk etik. Allt är kryddat med glimtar ur medicinshistorien. I en bok med så bred ansats hade man kanske också väntat sig något om

hur man kritiskt granskar dels kostnads-effektivitetsanalyser, dels klinisk forskning med kvalitativa metoder – detta saknas.

Nära vardagssjukvården

Framställningen är klar och pedagogisk. Typografin är stram (eufemism för tråkig). I jämförelse med de många brittiska böcker som det senaste året publicerats om evidensbaserad medicin, präglas Wulffs och Gøtzsches skrift av en betydligt bredare ansats och av en striktare framställning. De fakta som redovisas och framställningen om statistisk metodik är – så långt jag kan bedöma – mycket vederhäftiga. Genom att återkommande interfoliera med kliniska exempel söker man ligga nära vardagssjukvården.

Komplement till grundutbildningen

Läkarutbildningen borde naturligtvis innehålla rejäla sjok av utbildning i alla de ämnen boken avhandlar. Men i den mån så är fallet sker undervisningen styckevis och delat. Boken hade annars varit förträfflig som kursbok för integrerad undervisning i medicinsk vetenskapsteori – kliniskt inriktad statistik – evidensbaserad sjukvård – medicinsk etik. Nu är den nog bättre lämpad för dem som redan är verksamma i sjukvården och vill komplementera för grundutbildningens brister. •

Lättläst om genetik och samhälle

Peter S Harper, Angus J Clarke. **Genetics, society and clinical medicine.** 253 sidor. Oxford: BIOS Scientific, 1997. ISBN 1-85996-206-8.

Recensent: Ulf Kristoffersson, docent och överläkare, genetiska kliniken, Universitetssjukhuset, Lund.

Allmänhetens uppmärksamhet på genetik domineras av spektakulära framsteg som kloningen av fåret Dolly eller utnyttjandet av gentekniken inom växtförädlingen, som diskussionerna om genmodifierat sojaprotein, men även av resultaten av vanlig husdjurs-

avel, som utnyttjandet av spontant uppkomna mutationer för avel av de sk monstertjurarna. Trots denna uppmärksamhet är grundkunskapen om genetiska fakta liten hos allmänheten, vilket är olyckligt med tanke på de etiska, legala och sociala konsekvenser som gentekniken otvetydigt kommer att få i framtiden. En välutbildad allmänhet är en förutsättning för en saklig debatt om hur den nya genteknologiska kunskapen skall användas.

De vetenskapliga rapporter om framsteg i kartläggningen av det humana genomet som dagligen strömmar över oss ger kunskap som är viktig för framtida medicinska framsteg. Den kunskap som den enskilde får leder också, definitionsmässigt, till att andra medlemmar i släkten mer eller mindre frivilligt uppmärksammas på faktorer som kan påverka deras hälsa. Detta inkluderar så skilda saker som konfidentialitet, förebyggande åtgärder, presymtomatisk genetisk testning och fosterdiagnostik.

Peter Harper och Angus Clarke är två erfarna brittiska kliniska genetiker som varit verksamma i sjukvård och forskning under många år och som byggt upp en föredömlig klinisk genetisk serviceverksamhet i Wales. De har i denna bok samlat ett antal artiklar, varav hälften utgör bearbetningar av tidigare alster, om samspelet mellan de vetenskapliga landvinningarna, samhället och vår kliniska praxis. Boken är uppbyggd i fyra sektioner som vardera behandlar ett tema: genetisk testning, genetisk screening, samspelet folkhälsa – personlig integritet – genetisk rådgivning samt missbruk av genetisk kunskap förr och nu. Varje avsnitt börjar med en introduktion som placerar de återgivna artiklarna i sitt historiska sammanhang, vilket i sin tur leder till ett perspektiv på de diskussioner som förs. Sammanlagt har boken 18 kapitel förutom de fyra som introducerar varje avsnitt och spänner över teman från hur vi definierar genetisk testning till reflektioner över Kinas genetiska lagstiftning.

Rekommenderas som introduktionsbok

Boken är välskriven och lättläst och kan med behållning läsas även av dem som saknar formella grundkunskaper. Den kan också varmt rekommenderas till dem som vill få en introduktion till hur genetiken har påverkat, och kan komma att påverka, oss som läkare och samhällsmedborgare. •